

KURSUS: BARNETS PSYKISKE UDVIKLING OG UDVIKLINGSFORSTYRRELSER

AARHUS 2021

KURSETS INDHOLD

KURSETS FORMÅL

Som psykolog indenfor børneområdet er væsentlige opgaver psykologisk udredning, diagnostik og vurdering af eventuelt behov for intervention ift. børn og deres familier. For at kunne dette, har vi brug for solid forskningsbaseret viden om børns normale udvikling og mulige fejludviklinger. Formålet med kurset er at give dig et bredt kendskab til teoretisk og empirisk viden og nyere teorier om barnets normale kognitive, emotionelle og relationelle udvikling, samt give dig et grundlag for at kunne genkende og forstå de hyppigst forekommende udviklingsforstyrrelser ud fra anerkendte diagnosesystemer som ICD og DSM. Hovedvægten vil ligge på ICD.

LÆRINGSMÅL

Kurset vil sætte fokus på normaludvikling ud fra det tilknytningsteoretiske, kognitionspsykologiske neuropsykologiske og sociale indlæringsteoretiske paradigme. Fejludvikling vil blive diskuteret indenfor rammerne af det psykiatriske diagnostiske system ICD-10 med henvisning til DSM-V, hvor dette er relevant. Kurset tager udgangspunkt i ICD-10, men ICD-11 vil blive inddraget, hvor det er relevant. Samtidigt vil diagnostiske overvejelser sættes i spil i forhold til at udtrække relevante informationer ud fra teori, empiri og cases, som sætter dig i stand til at vurdere hvilke indsatsområder, der bør inddrages i en evt. intervention.

FÆRDIGHEDER OG KOMPETENCER

Kursets mål er at give dig følgende **færdigheder**:

- ❖ At kunne skelne mellem almindelig og forstyrret udvikling hos børn og unge.
- ❖ At kunne foretage differential diagnostiske overvejelser vedrørende de mest almindeligt forekommende udviklingsforstyrrelser funderet i ICD-10.
- ❖ At kunne skelne mellem risiko- og beskyttelsesfaktorer/mekanismer i børn og unges udvikling.

- ❖ At kunne identificere de mest almindelige udviklingsforstyrrelser med henblik at planlægge udredning, og evt. intervention.

Kursets mål er desuden at give dig følgende **kompetence**:

- At reflektere kritisk over evidensen og evidensbegreberne samt egen praksis i forståelsen af børn og unges udvikling og udviklingsforstyrrelser.

MÅLGRUPPE

Psykologer i starten af deres specialistuddannelse indenfor børneområdet.

UNDERVISNINGSFORM

Kurset veksler mellem oplæg, plenum- og gruppedrøftelser og caseøvelser.

TEMAER I KURSET

- ❖ Normal udvikling hos børn og unge
- ❖ Diagnostiske systemer - med hovedvægt på ICD og differential diagnostik
- ❖ Forekomst, ætiologi og udviklingsforløb ved de udviklingsforstyrrelser man oftest møder i arbejdet som klinisk børnepsykolog
- ❖ Forstyrrelse af aktivitet og opmærksomhed, samt adfærdsforstyrrelser
- ❖ Spektret af autismeforstyrrelser.
- ❖ Emotionelle forstyrrelser, herunder angst og depression.
- ❖ Personlighedsforstyrrelser

FORBEREDELSE TIL KURSET

Kursisterne forudsættes at have læst nedenstående litteratur forud for kurset, da teksterne anvendes som fælles grundlag for undervisningen.

Der vil i kursusforløbet blive præsenteret cases og problemstillinger, der skal arbejdes med i grupper. Deltagerne kan evt. efter nærmere aftale med undervisere selv medbringe cases til brug i undervisningen/gruppearbejde.

FORBEREDELSE MELLEML KURSUSDAGE

Kursusdagene ligger i forlængelser af hinanden for at give dig mulighed for at opnå større sikkerhed i indlæring af færdigheder og kompetencer. Det forventes, at du afsætter tid om aftenen mellem kursusdage til at reflektere kritisk over dagens læring, så du kan arbejde videre med denne viden dagen efter.

EFTER KURSET

Der vil løbende blive præsenteret litteraturlister i forhold til de enkelte undervisningstemaer. Litteraturlisterne fremgår af undervisningsslides.

LITTERATUR

Litteraturen sendes til kursister med link til dropbox tre uger før kursets start.

GODKENDT TIL

Børnemodulet - fælles for alle specialistuddannelserne på børneområdet: 5.2., 30 timer.

PROGRAM

DAG 1: INTRODUKTION OG NEUROLOGISK UDVIKLING

11. JANUAR 2021 KL. 10-17

FORMIDDAG: INTRODUKTION
UNDERVISER ELSE BRUNVAND

Introduktion til børn udvikling og udviklingspsykopatologi med fokus på forskellige udviklingsforståelser, herunder den diagnostiske tilgang.

EFTERMIDDAG: NORMAL NEUROLOGISK OG NEUROPSYKOLOGISK UDVIKLING FRA
FOSTERSTADIET
UNDERVISER JANE EVALD

Normal neurologisk og neuropsykologisk udvikling fra fosterstadiet. Generelle indlæringsvanskeligheder, mental retardering, syndromer og neurodegenerative lidelser samt forekomst, ætiologi og udviklingsforløb ved disse lidelser.

DAG 2: BØRNS UDVIKLING OG TRAUMER

12. JANUAR 2021 KL. 9-16

UNDERVISER: THOMAS NIKOLAI IVERSEN

Dagen vil tage udgangspunkt i hvordan børns udvikling kan påvirkes af traumatiske oplevelser. Der vil herunder være fokus på forskellige typer af traumer, risikofaktorer, og hvordan forskellige traumer kan hæmme børns udvikling og føre til fx PTSD, kompleks PTSD og anden psykopatologi.

Der vil i undervisningen ligeledes være et udvidet fokus på traume og resiliens hos børn, herunder beskyttende faktorer og muligheden for vækst fra traumer.

DAG 3: AUTISME SPEKTRUM FORSTYRRELSER – HJERNENS UDVIKLING, NEURODIVERSITET OG SANSERNE 13. JANUAR 2021 KL. 9-16

UNDERVISER: LINE GEBAUER

Med udgangspunkt i hjernens udvikling vil der gives en introduktion til barnets sensoriske og kognitive modning. Dagen vil have fokus på hvad man ved om hvordan hjernens udvikling er påvirket når man har autisme, samt hvilke konsekvenser dette kan have for perception, social kognition og opmærksomhedsfunktion. Der vil inddrages perspektiver på hvordan autismediagnosen har udviklet sig og hvordan neurodiversitets-begrebet påvirker moderne autismeforståelse. Desuden vil det særlige udtryk som autisme karakteristika kan have hos piger blive fremhævet.

Med udgangspunkt i hjernens udvikling vil der gives en introduktion til barnets sensoriske og kognitive modning. Dagen vil have fokus på hvad man ved om hvordan hjernens udvikling er påvirket når man har autisme, samt hvilke konsekvenser dette kan have for perception, social kognition og opmærksomhedsfunktion. Der vil inddrages perspektiver på hvordan autismediagnosen har udviklet sig og hvordan neurodiversitets-begrebet påvirker moderne autismeforståelse. Desuden vil det særlige udtryk som autisme karakteristika kan have hos piger blive fremhævet.

DAG 4: EMOTIONELLE UDVIKLINGSFORSTYRRELSER 4. FEBRUAR 2021 KL. 10-17

UNDERVISER: KRISTIAN B. ARENDT

Forekomst, ætiologi og udviklingsforløb ved emotionelle forstyrrelser med fokus på angst, herunder forskellige teoretiske tilgange til forståelsen af angst. Der vil ligeledes være fokus på differential diagnostik.

DAG 5: OPMÆRKSOMHEDS- OG PERSONLIGHEDSFORSTYRRELSER 5. FEBRUAR 2021 KL. 9-16

FORMIDDAG: BØRN OG UNGE MED OPMÆRKSOMHEDSFORSTYRRELSER
UNDERVISER: ELSE BRUNVAND

På baggrund af en udviklingspsykopatologisk tilgang redegøres der for prævalensen af opmærksomhedsforstyrrelser hos børn og unge. Ætiologiske faktorer gennemgås, med fokus på betydning af biologi, tilknytning, affektregulering, eksekutive funktioner, mentalisering samt andre faktoreres betydning for udviklingen af en opmærksomhedsforstyrrelse. Der vil være fokus på klinisk fremtræden samt de funktioner barnet/den unge kan være ramt på. Der vil ligeledes være fokus på børn/unge der er ramt eksekutivt og opmærksomhedsmæssigt, men som grundet høj begavelse formår at kompensere.

Der vil være fokus på tidlige tegn og beskyttende faktorer, samt kort gennemgang af de diagnostiske kriterier for personlighedens funktionsniveau og træk baseret diagnostisk i ICD-11 og DSM-5. Der vil afsluttende være fokus på differentialdiagnostik i forhold til andre psykiske lidelser herunder f.eks. angst, depression, tilknytning- og adfærds forstyrrelse.

EFTERMIDDAG: BØRN OG UNGE MED PERSONLIGHEDSFORSTYRRELSE UNDERVISER: KASPER PYNDET

På baggrund af en udviklingspsykopatologisk tilgang redegøres der for prævalensen af personlighedsforstyrrelser hos unge, herunder tilstandens forløb og personlighedens stabilitet i ungdommen. Ætiologiske faktorer gennemgås herunder betydningen af tilknytning, affektregulering og mentalisering samt andre faktoreres betydning for udviklingen af personlighedsforstyrrelse. Tidlige tegn og beskyttende faktorer præsenteres som optakt til en gennemgang af de diagnostiske kriterier for personlighedens funktionsniveau og træk baseret diagnostisk i ICD-11 og DSM-5. Endelig gøres der differential diagnostiske overvejelser i forhold til anden psykisk sygdom f.eks. angstlidelser eller opmærksomhedsforstyrrelse.

UNDERVISERE

Kristian B. Arendt

Kristian Arendt er uddannet cand.psych. Ph.d. ved Aarhus Universitet og beskæftiger sig med børne/unge området gennem både forskning og klinisk arbejde ved CEBU - Center for psykologisk behandling til børn og unge. Han er specialiseret i angstbehandling af børn og unge, og har arbejdet med Cool Kids/Chilled programmerne siden 2011. Kristian er medudvikler af behandlingsprogrammerne Back2School samt Mind My Mind. Kristian har gennem flere år undervist på Aarhus Universitet, specialpsykologuddannelsen og er godkendt af Dansk Psykolog Forening som underviser på specialistuddannelsen i udredning og behandling af angst hos børn og unge.

Else Brunvand

Else Brunvand er autoriseret cand. Psych., specialist i klinisk børnepsykologi. Else har gennem en årrække arbejdet med børn, unge og familier indenfor både den psykiatriske og primære sektor. Derudover har hun været tilknyttet et landsdækkende projekt for at udvikle tilbud om udredning og behandling til børn og unge med seksuelt bekymrende og krænkende adfærd. I flere år har hun været tilknyttet VISO som konsulent i forhold til komplekse sager med omsorgssvigt, overgreb og psykopatologi. Hun har således stor erfaring med udredning og behandling af børn og unge, med en særlig interesse for børn og unge med både komplekse problemstillinger, opmærksomhedsforstyrrelse og social kognitive udfordringer.

Jane Evald

Jane Evald er børneneuropsykolog og specialiseret i børns udvikling, og udvikling af neuropsykologiske funktionsforstyrrelser og udfordringer. Jane er specialiseret i neuropsykologiske undersøgelser, rådgivning og vejledning, hvor hun kærer sig om undersøgelsesmetoder til at forstå og beskrive det særegne ved det enkelte barn.

Line Gebauer

Line Gebauer er klinisk psykolog ved Langagerskolen, der er Aarhus kommunes specialtilbud til børn og unge med autisme og/eller svær ADHD. Som psykolog på Langagerskolen varetages interne og eksterne opgaver, f.eks. rådgivning i VISO-regi. Line er lektor ved Institut for Klinisk Medicin, Aarhus Universitet, hvor hun har arbejdet med forskning indenfor autismeområdet i over 10 år, særligt med fokus på hjernes bearbejdning af sanseinformationer.

Thomas Nikolai Iversen

Autoriseret psykolog, og Specialist i Børnepsykologi og Klinisk psykologi, og certificeret Theraplay terapeut.

Som psykolog har Thomas arbejdet med udsatte børn og unge, og hans erfaring stammer hovedsageligt fra flere års arbejde i bl.a. familiehus med behandling- og udredningsopgaver, som supervisor på en døgninstitution, og aktuelt som psykolog i Børnehus Syd, hvor han forestår udrednings- og behandlingsopgaver ift. børn og unge, som har været udsat for vold og seksuelle overgreb. På kurset vil Thomas både inddrage teoretisk viden om- og erfaringer fra mødet med børn og traumer.

Kasper Pyndt

Kasper Pyndt har stor erfaring med udredning og behandling af unge med personlighedsforstyrrelse. Aktuelt er han ansat ved Børne- og ungdomspsykiatrisk afdeling Århus Universitets hospital Skejby for at etablere et team til udredning og behandling af unge med personlighedsforstyrrelse ud fra en mentaliseringsbaseret tilgang. Han har tidligere været med til at etablere et behandlingstilbud til unge med personlighedsforstyrrelse på Ungdomshjemmet Holmstrupgård i Region Midt, og har desuden arbejdet i klinik for personlighedsforstyrrelser i Regionspsykiatrien Randers med udredning og behandling af voksne med personlighedsforstyrrelse.

Kasper Pyndt er godkendt specialpsykolog i psykiatri, specialist og supervisor i psykoterapi hos voksne og arbejder ud fra en psykodynamisk og mentaliseringsbaseret forståelse.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Kursusarrangør: Else Brunvand

Hvor: Danhostel Aarhus, Marienlundsvej 10, 8240 Risskov, <https://www.aarhusdanhostel.dk/>

Pris: 8000 kr. + moms for 5 dages kursus inklusiv fuld forplejning.

Ved tilmelding til dette kursus OG kurset "Barnets psykologiske udvikling og udviklingsforstyrrelser" er samlet total pris: 16.600 kr. + moms.

Tilmelding: Tilmelding sker ved henvendelse til emma.steninge@gmail.com, og man er tilmeldt når betaling er registreret. Alle kursusdage inkluderer forplejning. Send gerne en mail såfremt du har allergier vi skal tage hensyn til.

Grundet den aktuelle situation med covid 19, følger vi sundhedsstyrelsens retningslinjer tæt, hvilket kan indebære at undervisning ændres til online-undervisning hvis dette er påkrævet ved afholdelse af kursus. Tilmelding er bindende.

Såfremt du har spørgsmål, er du velkommen til at skrive til: elsebrunvand@gmail.com

Med venlig hilsen

Psykolog Else Brunvand
Autoriseret Psykolog
Specialist i Klinisk Børnepsykologi

Tlf: 31320058
Frederiksgade 74 E
8000 Århus C
www.elsebrunvand.dk